

33

On és la sobirania?

Ignasi Llorente

Universitat Progressista
d'Estiu de Catalunya (UPEC) és filla d'un
llinatge que no vol que resti desconegut.
Fills i néts de les aspiracions de les classes
populars catalanes del segle XIX, plasmades
en el seu vell lema "Instruïu-vos i sereu lliures, associeu-
vos i sereu forts, estimeu-vos i sereu feliços", fills i néts
de l'esforç de la primavera republicana dels anys trenta
on s'anunciava que "Per damunt de tot, cultura.
Res no quedarà de l'esforç cívic dels nostres dies sense
la pressió d'un ambient que ens porti a tots pels
camins més càlids de la intel·ligència" i fills i néts de
l'antifranquisme social i polític que aconseguí reconstruir
la raó democràtica al nostre país, volem que el llegat del
passat també teixeixi el nostre present cap al futur.

Assessorament lingüístic: Montse Alba
Coordinació de la publicació: Montse Alba

Edita: UPEC
Producció: Primera Impressió
ISBN. 978-84-614-9646-4
DL. B-13468-2011

El contingut d'aquesta publicació pot ser reproduït, sempre que se'n citi la procedència.

Aquest llibre està imprès en paper certificat FSC, Boscos Ben Gestionats, Fonts controlades i fusta i fibra reciclada.

On és la sobirania?

Ignasi Llorente

*postgraduat en Desenvolupament de Comerç Urbà i en
Economia del Japó, és secretari d'Imatge i Comunicació
d'Esquerra Republicana de Catalunya i portaveu*

L'atzucac del Tribunal Constitucional

La sentència emesa pel Tribunal Constitucional ha servit per posar fi al llarg i feixuc procés de reforma estatutària, però també ha servit per marcar uns límits constitucionals fora dels quals, com en els mapes d'altres èpoques, només hi ha el caos i el desordre. Aquesta segona part és, al meu entendre, la que ha provocat la reacció d'una part molt important, m'atreuria a dir que majoritària, de la ciutadania que no pot acceptar que dotze jutges, en aquest cas només deu a causa de les baixes per mort o inhabilitació, puguin decidir per damunt de la voluntat expressada a les urnes per la societat catalana. Aquest atzucac és el que em porta a preguntar-me: on és la sobirania? Qui té la darrera paraula sobre de quina manera podem o no podem els ciutadans de Catalunya organitzar les nostres administracions?

Com a republicà no puc respondre de cap altra manera que afirmant que en un cas de conflicte competencial com l'actual la darrera paraula la té sempre la ciutadania i la manera d'expressar-la és mitjançant les urnes. Al meu entendre són les lleis les que s'han d'adaptar a la voluntat ciutadana i no a l'inrevés. No té cap sentit que una norma, com és la Constitució espanyola, aprovada fa tres dècades, i per tant no votada ni consultada per les persones menors de quaranta-vuit anys, sigui pràcticament inalterable o immodificable.

- 6 Aquesta cursa infinita iniciada pel Partit Popular, erigint-se com a màxim garant de l'aplicació estricta de la Constitució espanyola, a la qual lamentablement el PSOE es va afegir més per inèrcia que per convenciment, ha portat l'Estat a un carreró sense sortida que fa impossible reformar la seva carta magna. En aquesta cursa, Catalunya ha sortit perjudicada un cop més per l'eterna disputa entre les dues Espanyes i ara els ciutadans del nostre país veiem com és més fàcil una futura constitució catalana que una reforma progressista i plurinacional de la Constitució espanyola.

Aquesta sensació de carreró sense sortida és el que ha provocat que siguin milers els catalans que

avui dia es mirin amb recel les institucions espanyoles, més obstinades en la imposició que en el pacte. Quan la ciutadania té la sensació, en aquest cas més que justificada, que la seva voluntat no tan sols no és respectada sinó que a més és menystinguda, es produeix una situació de difícil resolució. La rasa que en aquests moments s'ha obert entre una part considerable de la societat catalana i l'Estat espanyol és massa profunda per ser ignorada. És evident que hi haurà un abans i un després d'aquesta sentència i mirar cap a un altre lloc no és la solució, si és que aquesta actitud ha estat mai solució a res.

La causa principal d'aquesta rasa ha estat al meu entendre que bona part dels catalans i catalanes creia que seguint les “regles del joc”, per anomenar el marc constitucional d'alguna manera, el nostre país podria arribar a esdevenir el que volgués i que l'esperit federal, que ara s'ha demostrat una entelèquia, permetria interpretar amb flexibilitat la Constitució espanyola. Aquest “despertar” del somni federal i la sensació de final de trajecte d'aquells que havien estat gairebé tres dècades defensant una visió no uniforme de l'Estat són les raons principals per les quals avui molta gent de

Catalunya no se senti vinculada ni emocionalment ni legalment amb aquesta sentència.

Arribats a aquesta conclusió, doncs, cal tornar-nos a preguntar: on és la sobirania? Per a algunes persones no hi ha cap mena de dubte sobre que qualsevol reforma constitucional necessita l'aprovació de tots els habitants de l'Estat, encara que la reforma només afecti, com en aquesta cas, una part de l'Estat espanyol. Independentment que Catalunya tingui, i reclami, uns drets històrics molt anteriors al pacte de la transició, és evident que si una comunitat de set milions i mig d'habitants vol organitzar-se d'una manera diferent de com ho havia estat fent fins avui, hauria de poder fer-ho sense interferències. Si els ciutadans de Catalunya no podem decidir per nosaltres mateixos el nostre futur, per quin motiu hem de consultar la resta de l'Estat només? Per què no consultar tota la Unió Europea?

8

El nou marc europeu

La resposta a aquesta pregunta és evident. Malgrat que la construcció de la Unió Europea sovint ha estat usada en contra dels arguments independentistes, aquesta es basa en el poder dels estats que amb la mateixa facilitat que recla-

men a les seves regions que s'avinguin a cedir competències intenten retenir les seves amb totes les eines de què disposen.

De fet, aquesta és una actitud lògica en el context actual. Molts estats nascuts ara fa tres o quatre segles estaven molt ben acostumats, per dir-ho d'alguna manera. Amb el procés de globalització han vist com algunes de les decisions que prenen de manera unilateral fins fa molt poc ara són fiscalitzades i controlades per organismes internacionals supraestats o fins i tot pels representants de l'anomenat mercat, a qui ningú ha escollit mai en cap procés democràtic. Avui dia, decisions que afecten la política econòmica, la seguretat de determinades regions que ara s'anomenen geoestratègiques, la política energètica i un llarg etcètera han deixat d'estar en mans dels estats. Alguns han acceptat aquesta nova era amb més o menys dificultats; d'altres, en canvi, com és el cas espanyol, han volgut recuperar part de les competències que havien anat cedint a les seves comunitats autònomes amb una clara voluntat involucionista.

Al segle XXI els estats ja no tornaran a ser el que eren, però hi ha qui encara no ho ha entès. Les fronteres han anat perdent el seu sentit i ara ja no ens cal passaport per saltar-nos aquestes delimi-

tacions estatals que durant molt de temps havien semblat inalterables i eternes. La moneda única ha suposat que un dels elements identificadors dels estats europeus, però també de la resta del planeta, es diluís a gran velocitat per donar pas a un nou símbol, l'euro, d'abast continental i que en pocs anys ha assolit uns nivells d'identificació per a la majoria d'europeus que fa pocs anys hauria semblat impossible. Amb aquests dos precedents sembla que l'arribada, encara en futur incert, d'un exèrcit europeu podria suposar un daltabaix considerable per als estats que no han resolt prou bé els seus processos d'identificació nacional.

Així doncs, en una futura Unió Europea, quin serà el marc local de presa de decisions? Si acceptem que les decisions d'abast continental les prengui la Comissió Europea i l'òrgan de debat sigui el Parlament Europeu, quin sentit tindran els estats actuals? Alguns d'aquests estats ja responen a unes dimensions i realitats nacionals perfectament viables; d'altres, en canvi, són estructures massa grans per resoldre de manera eficaç els problemes locals, i com ja he dit són massa petits per afrontar els reptes globals.

Els sentiments nacionals de pertinença a un país, una cultura o una tradició no desapareixeran d'un

dia per a l'altre, però és evident que s'han anat diluint i modificant els darrers anys. A més, les noves tecnologies, els vols barats i l'arribada al continent europeu de persones d'altres latituds i cultures han fet el món més petit. Aquest nou escenari també modifica els sentiments de pertinença nacionals i fa aparèixer noves formes de patriotisme. Si a això afegim el reforçament de les institucions europees, no pas gràcies als estats, sinó més aviat en contra d'ells, podem estar a prop de veure aparèixer associacions, partits, sindicats i gremis d'abast continental i que a poc a poc facin créixer un sentiment de pertinença europeu fins fa molt inimaginable.

Fronteres del segle XVIII o urnes del segle XXI?

Alguns dels símbols clàssics d'identificació estatal es van diluint, com són les fronteres i els límits territorials; uns altres directament desapareixen, com és el cas de la moneda, i d'altres estan en permanent procés d'evolució, com són les tradicions i la llengua. Així doncs, és lògic que els estats sorgits de determinats conflictes bèl·lics als segles XVII, XVIII o XIX es mirin amb incertesa i recel aquest nou segle. Si van perdent competèn-

cies per dalt i van perdent control i legitimitat per baix, quin paper els quedarà?

És evident que alguns d'aquests estats tenen una forta adhesió nacional i uns valors i tradicions que tot i estar en procés de centrifugació encara cohesionen bona part de la seva ciutadania. Uns altres estats, en canvi, com és el cas de l'Estat espanyol, no poden reivindicar cap d'aquests elements per justificar el manteniment d'unes fronteres dibuixades amb una guerra fa tres-cents anys.

12

Un cop més, doncs, ens hem de preguntar: on és la sobirania? Algun demòcrata pot defensar que una frontera aixecada fa tres segles en un conflicte successori no pot ser modificada mitjançant les urnes en ple segle XXI? Els ciutadans de Catalunya no podem prendre les nostres pròpies decisions per culpa d'una guerra perduda el 1714? La pregunta sembla absurda, però la resposta sovint encara ho és més.

En aquest context, doncs, sembla raonable que molt ciutadans de Catalunya es plantegin la construcció d'un estat al si de la Unió Europea com la millor sortida per al país. Si l'encaix federal és impossible, com ha quedat demostrat, i la pertinença a un estat com l'espanyol cada cop té

menys avantatges quan el que convé és la pertinença al continent europeu, moltes persones ja han fet un pas endavant i han apostat per la independència.

Aquestes persones i els federalistes i confederalistes que encara queden a Catalunya tenen una cosa en comú, i és que, davant la pregunta que feia en iniciar la meua intervenció sobre on és la sobirania, responen que aquesta recau en la voluntat de la població catalana. Uns i altres, independentment de quina sigui l'estació final a la qual volen, volem, portar el país, compartim la visió que la ciutadania catalana ha de poder decidir per si mateixa quin encaix o no encaix vol tenir amb la resta de l'Estat. M'atreviria a dir que fins i tot hi ha molts autonomistes que també creuen en aquest precepte, i fins i tot alguns demòcrates radicals que no volen ni sentir a parlar d'asimetria autonòmica hauran d'acabar acceptant que no hi pot haver res que modifiqui la voluntat expressada lliurement a les urnes.

Si uns i altres respondrien de la mateixa manera a la pregunta de l'inici hauríem, doncs, de saber trobar escenaris comuns per posar en pràctica un dret, el de decidir, que ha costat segles poder garantir i que, malauradament, encara hi ha molts

indrets del planeta on aquest dret no es pot practicar lliurement. Algunes de les decisions que es prendran durant els propers anys al nostre país, però també a la resta de l'Estat espanyol, posaran a prova el grau de radicalisme democràtic de totes les formacions polítiques. No em sé imaginar, ni vull fer-ho, cap altre escenari en el qual els partits que ens situem a l'esquerra de l'espectre polític no estarem junts defensant el que tant ha costat d'aconseguir en aquest país, la democràcia.

L'exemple de les consultes populars

14

De fet, aquests escenaris ja han existit durant el darrer any. El que va començar el tretze de setembre de 2009 a Arenys de Munt com una consulta de caràcter local i sense pretensions ha esdevingut un fenomen sense gaires precedents en democràcia. A hores d'ara, més de mig milió de catalans i catalanes han decidit participar en aquest procés tot i no ser vinculant i emmarcar-se en l'alegalitat, malgrat els primers intents de l'Audiència Nacional per convertir-lo en il·legal. Que en uns moments on es parla de desafecció política mig milió de persones hagin restat hores de la seva vida privada, de les seves famílies, dels seus estudis, o senzillament del seu oci per participar en aquest procés hauria de ser tingut en

compte fins i tot pels qui hi estan en contra. Cadascun del vots dipositats en les urnes de les consultes populars celebrades a centenars de poblacions catalanes, fins i tot, o especialment, els que no eren favorables a la pregunta, demostren que en aquests moments ja hi ha una majoria de catalans i catalanes que creuen que la sobirania els pertany i no deixaran que cap norma escrita fa tres dècades els limiti.

Fins ara bona part d'aquestes persones es conformaven amb les justificacions, per no dir excuses, que els partits que encara creuen en el marc autonòmic els donaven sobre determinades inèrcies estatals, sobretot d'una part de la judicatura. Però tres dècades són molt de temps i la part de la població més jove i que, per tant, no ha conegut la dictadura franquista ja no accepta que la manca de renovació de determinats cossos estatals, ja sigui de funcionaris ministerials, dels cossos de seguretat o en aquest cas de la justícia, serveixi d'excusa per continuar tolerant una manca de pluralitat que de vegades esgarrafa.

Però si les persones més joves tenen aquesta visió de la situació actual, no podem pas dir que la resta de la societat es mostri immune a les evidències d'involució del model autonòmic. Molts

dels catalans i catalanes que van viure la transició amb il·lusió i van sortir al carrer amb el crit unànim de “Libertat, Amnistia i Estatut d’Autonomia” ara se senten profundament desenganyats, per no dir traïts, pels sectors progressistes espanyols que, un cop més, no han estat prou valents per combatre d’arrel les posicions més reaccionàries i centralistes i han acabat competint amb el Partit Popular per l’obtenció de la part de l’electorat més profundament al·lèrgic a la descentralització estatal.

- 16 L’Estat espanyol ha tingut infinites oportunitats de fer una “lectura federal” de la Constitució espanyola, però d’ençà del cop d’estat frustrat del coronel Tejero sempre ha sabut trobar altres prioritats per demanar als catalans paciència prometenent que un dia arribaria el moment d’obrir la “carpeta catalana”. Després de la calma que requeria superar l’intent de cop d’estat va venir el repte d’entrar a l’anomenada Comunitat Econòmica Europea. Més tard vindria la modernització de l’Estat i del model econòmic. Amb l’arribada al Govern central de Zapatero, després del període Aznar, algunes persones van veure com s’obria la darrera oportunitat per posar al dia, si més no des del punt de vista català, el model autonòmic, i més tenint una presidència de la Generalitat en mans socialistes. Però

també aquesta darrera oportunitat, la que havia de ser la bona, ha estat un fracàs. Espanya no vol ser reformada ni reinterpretada perquè ja s'agrada com és.

Mitjançant les consultes organitzades arreu del país, milers de ciutadans han respost de manera inequívoca a la pregunta que feia al principi de la meva intervenció amb un solemne i contundent “la sobirania la tenim nosaltres”. Els éssers humans hem estat segles lluitant per trobar una forma justa i eficaç d'organitzar les nostres societats i l'arribada de la democràcia tal com l'entendem ara no té marxa enrere. És molta la feina que encara s'ha de fer per garantir la justícia social i la igualtat d'oportunitats a les societats europees, però el paper de les urnes ja no el qüestiona ningú, cap dels països membres de la Unió Europea. Com deia Churchill: “la democràcia és el pitjor sistema si exceptuem tots els altres”.

Són, doncs, milions els ciutadans europeus, inclosos els del nostre petit país, els que ja no es conformen a ser mers espectadors d'unes polítiques que els afecten diàriament. Els moviments que defensen una major implicació ciutadana en la presa de decisions es van estenent a tot el continent i Espanya ja no és tan *different* com fa uns

anys. Aquests corrents creixen a Catalunya, i a la resta de l'Estat, amb la mateixa força que ho fan a altres països i només és qüestió de temps que el marc constitucional deixi de ser una limitació sobre com podem organitzar les nostres administracions els catalans i catalanes o quines competències podem o no tenir.

Em preguntava al principi: “on és la democràcia?” La democràcia evidentment la tenim tots nosaltres i no deixarem que ningú ens la limiti ni ens la dosifiqui, en volem més i hem esperat segles per poder tenir-la. Així doncs, en farem ús.

Consell Social

- Comissions Obreres - CCOO
- Unió General de Treballadors - UGT

- Fundació Josep Irla
- Fundació l'Alternativa
- Fundació Nous Horitzons
- Fundació Rafael Campalans
- Fundació Cipriano Garcia
- Fundació Josep Comaposada
- Fundació Catalunya Segle XXI
- Fundació Pere Ardiaca
- Fundació Ferrer i Guàrdia
- Fundació La Fàbrica
- Fundació Terra
- Ateneus Laics
- Cooperació
- Entorn SCCL
- Escola Lliure El Sol
- Món-3
- SOS Racisme

- Acció Escolta de Catalunya
- Acció Jove - Joves de CCOO
- Associació Catalana per la Pau
- Associació de Joves Estudiants de Catalunya - AJEC
- Associació d'Estudiants Progressistes - AEP
- Avalot
- Casals de Joves de Catalunya
- Col·lectius de Joves Comunistes - CJC-Joventut Comunista
- ESPLAC - Esplais Catalans
- Estudiants en Acció
- Joventut Socialista de Catalunya
- Joves d'Esquerra Verda - JEV

- Associació Catalana d'Investigacions Marxistes
- Càtedra UNESCO de Sostenibilitat de la UPC
- Coordinadora per a la Memòria Històrica i Democràtica de Catalunya
- Sin Permiso
- Suburbe-Associació Cultural Estenent el Desastre
- DeBarris sccl

Ponències 2010

Les solucions passen per l'esquerra

Amb la col·laboració de

Ajuntament de Barcelona